

קבוצה 3: מחנות עקורים

עדויות

מייד לאחר המלחמה צצו להקות הבידור הראשונות: עירוב של קשישים וצעירים וביניהם שחקנים לשעבר, זמרות, נוער שבגר בבונקרים, ומיני אנשים רזים שמצאו פורקן בפיזור דעת זה. להקות אלו קמו ספונטנית ועברו ממחנה מעבר אל משנהו. הם שרו, דיקלמו, סיפרו בדיחות [...] מה הביעו להקות אלו [...] מעיקרו, היה זה רצונו הסמוי של יצר הקיום להחזיר אותנו אל מעגל החיים.

אהרן אפלפלד, מסות בגוף ראשון, ירושלים, 1979, עמ' 44-45

"הקסרקטין הוא יחידת מגורים ארוכה מאוד, ללא מחיצות או חדרים, שבה כל משפחה או יחיד, מקבלים שטח מוקצב של כמה מטרים, בו עליהם להסתדר. כמחיצות בין דייר לדייר, משמשים סדינים תלויים או שמיכות. אין כל אפשרות לפרטיות, אך באין ברירה אחרת, מתארגנים האנשים לניהול חיים נורמליים ככל האפשר, בין מחיצות דקיקות אלה. מתנהלים כאן חיי אישות, נולדים ילדים, זוגות צעירים שזה עתה נישאו מתחילים את צעדיהם הראשונים כמשפחות, נערכות מסיבת משפחתיות וסתם מפגשי רעים, הניצולים מנסים לחיות חיים מלאים ככל האפשר. אבל לא פעם כל דיירי המבנה הארוך, מתעוררים מזעקותיהם של אנשים החווים בחלומותיהם את אימי העבר. אני מקנאה בכל תא משפחתי בו אני נתקלת. אני כל כך משתוקקת לחום של בית, למשפחה אוהבת ובעיקר, להשתייך למישהו. אני מרגישה [...] בודדה כמו אבן, והידיעה שאין איש בעולם המכיר את משפחתי ומוצאי מכאיבה לי מאוד".

(מרים רז-זונשיין, ציפורים בשחור לבן, מורשת יד ושם, תל אביב, 2002, עמ' 175-176)

קבוצה 3: מחנות עקורים

עדויות

"... העניין הזה של שיקום שארית הפליטה, הרצון של היהודים לחיות - זה לא יאומן. אנשים התחננו. היו לוקחים צריף אחד ומחלקים אותו לעשרה חדרים קטנים לעשרה זוגות. יצר החיים גבר על הכל - אף-על-פי-כן ולמרות הכל אני חי, ואפילו חיית חיים אינטנסיביים... ידעת את המציאות, ידעת שאין לך משפחה, שאתה בודד, שאתה צריך לעשות. הייתי עסוק בעשייה. אני זוכר שהייתי אומר לצעירים: שיכחה זה דבר גדול. אדם יכול לשכוח, מפני שאילו לא היה יכול לשכוח לא היה יכול לבנות חיים חדשים. אחרי חורבן כזה - חדשים [...] איכשהו, יצר החיים היה כ"כ חזק שהוא החזיק אותנו בחיים. לבנות חיים חדשים, להתחנת, להביא ילדים לעולם? בתוך השיכחה יכולת ליצור חיים.
אליעזר אדלר, ארכיון יד ושם

הכפור הורגש בעת השיעורים שנערכו בחדרים בלתי מוסקים. אך התשוקה ללמוד גברה על המכשולים הפיסיים, והתוצאות לא איחרו לבוא. בגימנסיה למדו 125 ילדים מארצות שונות באירופה. הם חולקו לארבע כיתות. צימאון התלמידים לקניית דעת יש בו כדי לעורר התפעלות. עובדה אחת ראויה לציון: שום תלמיד לא איחר לשעורים.
פנחס ורשבסקי, בתוך עירית ויטמן, "אונדזר שטימע (קולנו) - כתב העת הראשון של שארית הפליטה", גשר, 4 (1987).

קבוצה 3: מחנות עקורים

עדויות

"נקלענו לבית הספר בעת הפסקה. המולה נעימה של ילדים וצהלת תלמידים ממלאות את חלל האוויר ומזכירות לנו את שנות הילדות שלנו, כאשר למדנו חשבון והתלוצצנו על חשבון המורים... מאז עברו עלינו סבל ונדודים, אבדות וטרגדיות. ילדי בלזן נראים לי רציניים יותר מהתלמידים בימי נעורי. התלאות והזמנים הקשים הטביעו על הילדים את חותם הניסיון של אנשים מבוגרים. מכאן מובנת הערתה של מנהלת הגימנסיה, פרופ' הלנה וורובל, שהילדים מתעניינים יותר בספרות ובהיסטוריה, בפיזיקה ובכימיה מאשר בטניס שולחן, אף-על-פי שיש להם אולם מיוחד למשחקים שונים ולהאזנה לרדיו".
(ע' ויטמן, אונדזר שטימע, כתב העת הראשון של שארית הפליטה, בתוך: גשר 4, 1987).

קבוצה 3: מחנות עקורים

תמונה 1

| כיתה של לימוד משניות לזכר קדושי השואה, במחנה עקורים בגרמניה

קבוצה 3: מחנות עקורים

תמונה 2

נשים וילדים במחנה העקורים פלדאפינג, גרמניה

קבוצה 3: מחנות עקורים

תמונה 3

שיעור בעברית לילדי מחנה העקורים גאוטינג, גרמניה

קבוצה 3: מחנות עקורים

שאלות לדין

התבוננו בתמונות, קראו את העדויות וענו על השאלות:

1. מן העדויות עולה כי הצורך של המבוגרים לדאוג לצורכיהם הבסיסיים של הילדים קיבל במחנות העקורים משנה תוקף. מדוע לדעתכם?
2. מה לדעתכם היתה חשיבות הלימודים עבור הילדים? איך התייחסו המבוגרים אל לימוד הילדים? מה ראו בזה?
3. מה לדעתכם הייתה המשמעות של התיאטרון עבור הניצולים?
4. לפי מה שקראתם וראיתם, האם שיקום החיים של הניצולים במחנות העקורים הגיע רק מתוך יצר החיים או שהוא הושפע גם מבחירה מודעת בחיים? הסבירו